

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

Zakon Br. 02/L-42

O STRUČNOM OBRAZOVANJU I OSPOSUBLJAVANJU

Skupština Kosova,

Na osnovu Poglavlja 5.1. (e) i 9.1.26 (a) Ustavnog okvira za privremenu samoupravu Kosova (Uredba UNMIK-a br. 2001/9 od 15. maja 2001),

U cilju uspostavljanja zakonske osnove za regulisanje, unapređenje i poboljšanje obrazovanja i profesionalnog osposobljavanja:

Usvaja:

ZAKON O STRUČNOM OBRAZOVANJU I OSPOSUBLJAVANJU

I POGLAVLJE
OPŠTE ODREDBE

Definicije
Član 1

Definicije koje se upotrebljavaju u tekstu zakona imaju ovo značenje:

„**Stručno obrazovanje i osposobljavanje**“, podrazumeva obrazovanje i osposobljavanje koje ima za cilj snabdevanje ljudi svih uzrasta sa veštinama za zapošljavanje. Sistem stručnog obrazovanja i osposobljavanja je celina sistema preko koje se postiže takvo obrazovanje i osposobljavanje;

„**Stručno obrazovanje**“, je deo sistema stručnog obrazovanja i osposobljavanja koje omogućava učenicima, koji su završili obavezno osnovno školovanje, postizanje veštine za zapošljavanje unutar institucija stručnog obrazovanja u skladu sa odredbama Zakona i u skladu sa definicijom člana 1 tačka (z) Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju na Kosovu;

„**Stručno osposobljavanje**“ obuhvata sve aktivnosti, koje imaju za cilj pružanje znanja, praktične veštine za efikasno realizovanje aktivnosti u okviru jedne profesije ili grupe profesija;

„**Tehničko obrazovanje**“, je vaspitanje, koje obuhvata opštu nastavu, teoričko, naučno, tehničko, koje cilja da pruži učeniku stručno znanje i veštine za zapošljavanje na nivou tehničara i specijaliste u profesiji. Tehničko obrazovanje se realizira programima srednjeg školovanja i vaspitanja nakon srednjeg školovanja;

„**Institucija stručnog obrazovanja**“ je škola ili druga vrsta javne ili privatne institucije, koja sprovodi programe stručnog obrazovanja i osposobljavanja, u skladu sa odredbama ovog zakona;

„**Doživotna nastava**“ obuhvata sve aktivnosti učenja, koje se preduzimaju u toku celog života radi razvijanja nadležnosti i kvalifikacije;

„**Formalno stručno obrazovanje**“ odnosi se na programe stručnog obrazovanja, koji se pružaju u licenciranim institucijama stručnog obrazovanja i koji upotrebljavaju odobrene kurikulume od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnologiju (MONT);

„**Neformalno stručno obrazovanje i osposobljavanje**“ odnosi se na programe stručnog obrazovanja i razlikuje se od programa koju su obuhvaćeni definicijama za formalno stručno obrazovanje u ovom zakonu. Neformalno SOO može da se smesti unutar istih institucija stručnog obrazovanja, koji pružaju formalne programe ili se realizuju potpuno na nezavisan način od njih, kao na primer preko poslodavca;

„**Praktična nastava**“ je način preko kojeg učenici razvijaju shvatanje o sprovođenju i upotrebu veštine i način funkcionisanja alata (kao što su opreme), za sprovođenje njihovih znanja;

„**Teorijska nastava**“ su sredstva sa kojima učenik shvata i usvaja teorije, principe i relevantne informacije za jedan poseban predmet ili za specifične praktike rada;

„**Obrazovanje i upućivanje u karijeru**“ odnosi se na usluge koje su namenjene za pomoć osobama svakog uzrasta u svakoj fazi njihovih života, da bi izabrali stručno obrazovanje, osposobljavanje i da bi menadžirao svoju karijeru;

„**Zapošljavanje**“ je u vezi sa prenosnim veštinama, znanjima, stavovima i kvalifikacijama koje povećavaju kapacitet osoba da bi obezbedili završili posao kako treba, da se unapređuje unutar preduzeća i u radnim mestima i da bi izdržao tehnološke razmene i okolnostima radnog tržišta;

„**Preduzeća**“ podrazumeva sve fizičke i pravne osobe koje se bave delatnostima biznisa, za proizvodnju robe i usluge ili za distribuiranje i kao posledica, na specifičnom kontekstu ovog zakona, razvija i implementira stručno i praktično osposobljavanje u interesu sistema SOO-a;

„**Dualna forma**“ je vrsta stručnog obrazovanja i osposobljavanja, koji kombinuje stručno obrazovanje i osposobljavanje, realizovano u institucijama stručnog obrazovanja sa iskustvom rada i praktičnim osposobljavanjem unutar preduzeća, pod uslovima nastavnog ugovora između stručnog obrazovanja i institucijama za osposobljavanje, poslodavcu i osoblja (ili njegovim/njenim roditeljima);

„**Učenik u privredi**“ je osoba koja prati dualnu formu programa, koji obuhvata radno iskustvo i praktično osposobljavanje, koje se realizuje u objektima poslodavca na osnovu nastavnog ugovora;

„**Pohađač**“ podrazumeva se svaka upisana osoba i prati svaku vrstu programa obrazovanja tehničkog ili stručnog osposobljavanja;

„**Učenik**“ je upisana osoba u bilo kom programu stručnog formalnog obrazovanja;

„**Redovni učenik**“ je osoba koja prati potpun proces obrazovanja u instituciji stručnog obrazovanja, koja realizuje program;

„**Vanredni učenik**“ je osoba koja prati redovni proces u instituciji stručnog obrazovanja, ali stručno obrazovanje stiče preko davanja ispita za nastavni program;

„**Nastavnik**“ je kvalifikovana osoba sa pedagoškim i stručnim iskustvom, koji uči učenike u instituciji stručnog obrazovanja o opštim ili stručnim predmetima;

„**Saradnik**“ je kvalifikovana osoba, drukčije od profesora, obuhvaćena u organizovanju nastavne aktivnosti za učenike, n.p. stručni specijalisti, tehničar laborant, demonstratori itd;

„**Instruktor**“ je osoba angažovana za sprovođenje praktične nastave u akreditovanoj instituciji stručnog obrazovanja ili tehničkom osposobljavanju;

„**Socijalni partner**“ odnosi se na poslodavace, koji se predstavljaju na kolektivan način preko organizacija poslodavaca i radnika, koji se predstavljaju preko nezavisnih sindikata;

„**Socijalni i privredni partneri**“ je jedan širok termin koji obuhvata organizacije poslodavaca i nezavisnih sindikata zajedno sa nosiocima / ostalim akterima u sistemu stručnog obrazovanja, kao što su stručna udruženja nastavnika, zanatlija i ostalih profesija, nevladine organizacije aktivne u delatnostima stručnog obrazovanja;

„**Školski pedagoški dokument**“ podrazumeva javnu dokumentaciju (svedočanstvo, uverenje o završetku, diploma, dnevnici, matične knjige itd.) koje se daju učenicima radi završavanja programa obrazovanja i osposobljavanja, akreditirani od MONT-a;

„**Svedočanstvo**“ je dokaz o završetku jedne školske godine;

„**Uverenje**“ podrazumeva svaki dokument koji se daje nakon uspešnog završetka kursa, programa osposobljavanja ili obrazovanja ili nakon polaganja ispita u instituciji obrazovanja i osposobljavanja, sertifikovano i licencirano na regularan način;

„**Diploma**“ je dokument koji se daje za uspešan završetak trogodišnjeg ili četvorogodišnjeg programa obrazovanja;

„**Kvalifikacija**“ je službeno odobrenje dostignuća koje pokazuje završetak obrazovanja ili osposobljavanja ili uspešno realiziranje testa ili ispita. Na kontekstu stručnog obrazovanja, kvalifikacija je formalni odraz stručnog osposobljavanja radnika koji se prima u nivo sektora, nacionalnog ili međunarodnog i bazira se na individualne zahteve da uđe ili napreduje u toku jedne profesije kao i da odražava iskustvo u formalnom stručnom obrazovanju i osposobljavanju i dostignuće osoba;

„**Okvir kvalifikacija**“ je sistem za klasifikaciju kvalifikacija, dobijene u okviru sistema stručnog obrazovanja i osposobljavanja, prema nivoima dostignuća, prema sektoru ili stručnoj delatnosti i vrstu kvalifikacije;

„**Kompetencije**“ (nadležnosti), su znanje, veštine i tehnička znanja, koje se sprovode i dobijaju na specifičnom kontekstu;

„**Stručni standardi**“ su jedinice za merenje stepena do kojeg jedna osoba može da ispunjava zahteve realizovanja u jednoj posebnoj profesiji ili grupu profesija sa namerom da bi ušao ili napredovao u toku jedne profesije ili dotične delatnosti jedne profesije. One se određuju na nacionalnom nivou za zaposlene osobe koje rade u jednoj profesiji ili dotičnoj delatnosti jedne posebne profesije kao i pružaju osnovu za razvijanje stručnog kurikuluma i vrednovanja. Svaki paket standarda je povezan sa jednim stručnim profilom na kojem se bazira kurikulum;

„**Profil**“ se odnosi na formulisanju zahteva nastave za profesije ili profesionalnu grupu na kojima se bazira kurikulum i obuhvata stručne standarde za profesiju ili grupu profesija;

„**ISCED**“ su Međunarodni standardi za klasifikaciju obrazovanja (MSKO), objavljen od UNESCO-a, na kojima se baziraju nivoi obrazovanja na Kosovu, kako je definisano u Aneksu 1 Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju. Za ciljeve ovog zakona, programi višesrednjeg stručnog obrazovanja (od 10 do 13 razreda) klasifikuju se na 3 nivoa ISCED-a. Pod međunarodnim definisanjem, nivo 3A odnosi se na programe koji obezbeđuju direktan pristup u visokom obrazovanju. Nivo 3B odnosi se na programe koji obezbeđuju direktan pristup u tehničkom obrazovanju visokog nivoa i ISCED 3C odnosi se na programe koji vode direktno na tržište rada. 4 nivo (neterciarno obrazovanje nakon srednjeg školovanja), obično se odnosi na kurseve nakon srednjeg školovanja, na nižem nivou od univerziteta, sa trajanjem od šest meseci do dve godine. Sadržaj ne treba biti više avanciran od sadržaja 3 nivoa, ali učenici (studenti) su stariji nego oni od programa 3 nivoa;

„**Nivoi stručnog obrazovanja i osposobljavanja Evropske zajednice**“, koji se pominju u ovom zakonu podrazumevaju okvir sa pet nivoa, koji se upotrebljavaju za upoređivanje stručnih kvalifikacija u Evropi. Realizacije u ovim nivoima obuhvataju: 1 nivo obuhvata relativno prost rad; 2 nivo obuhvata rad, koji može biti nezavisan, unutar granice relevantne tehnike; 3 nivo obuhvata tehničke poslove koje se mogu realizovati na nezavisan način i obuhvata zadatke koordinacije i izvršne; 4 nivo obuhvata rad koji je uopšte autonoman za odgovornost dizajna, menadžiranja ili administrativna; u 5 nivou spada stručna delatnost vršena na autonoman način koja obuhvata naučnu osnovu profesije;

„**Obavezno obrazovanje**“ odnosi se na obavezno obrazovanje regulisano Zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju, za one koji su završili deveti razred osnovnog obrazovanja (5+4) ili za osobe koje su završile obrazovanje starim osmogodišnjim sistemom (4+4) pre 2002 /2003 godine. Prema definicijama MSKO-a, osnovno obrazovanje se obično završava nakon pet godina, dok nižesrednje obrazovanje nakon devet godina. U ovoj osnovi „obavezno obrazovanje“ po novom sistemu obrazovanja Kosova predstavlja završetak nižesrednjeg obrazovanja, prema međunarodnim normama.

Cilj Član 2

2.1. Cilj ovog zakona je da reguliše sistem formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja u skladu sa potrebama društveno ekonomskog razvoja Kosova, uključujući ekonomske i tehničke izmene, zahteve tržišta rada i potrebe lica u toku tranzicije ka tržišnoj privredi, koristeći na optimalan način finansijske, ljudske i izvore infrastrukture.

2.2. Ovaj zakon pruža osnovu strukture, organiziranje i menadžiranje institucija koje pružaju formalno stručno obrazovanje i osposobljavanje.

2.3. Ovaj zakon pruža pristup formalnom stručnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) iz javne i privatne institucije kod mladih i odraslih, bez diskriminiranja na osnovu polova, etničke, ograničenosti sposobnosti.

Ciljevi stručnog obrazovanja i osposobljavanja Član 3

Glavni ciljevi stručnog obrazovanja i osposobljavanja su:

- a. Razvijanje kompetencija i zapošljavanje osoba u skladu sa njihovim budućim profesijama i smerovima karijere u okviru društva.
- b. Stvaranje opšte i stručne kulture, obuhvatajući doživotnu nastavu u skladu sa potrebama oživljavanja privrede i naučnim i tehnološkim razvojem, imajući u vidu nacionalnu kulturu i tradiciju zajednica.

Korisnici od ovog zakona Član 4

4.1. Direktni korisnici ovog zakona su:

- a. Učenici koji su završili obavezno obrazovanje i koji su pohađali programe formalnog stručnog obrazovanja u školskom sistemu.
- b. Osobe koje su napunile 15 godina i starije koji žele da poboljšaju ili povećaju svoju zaposlenost preko nastavljanja stručnog osposobljavanja za neku profesiju shodno njihovim veštinama i zahtevima tržišta rada.

4.2. Indirektni korisnici ovog zakona su:

- a. Preduzeće, privreda i društvo uopšte.

II POGLAVLJE INSTITUCIJE STRUČNOG OBRAZOVANJA I OSPOSABLJAVANJA

Osnivanje i rad institucija stručnog obrazovanja i osposobljavanja Član 5

5.1. Institucija stručnog obrazovanja i tehničkog osposobljavanja može biti javna i privatna.

5.2. Institucije stručnog obrazovanja mogu se osnivati, licencirati, početi rad i sprovesti aktivnosti obrazovanja i osposobljavanja, ako ispunjavaju uslove i kriterije koje će se odrediti jednim administrativnim uputstvom od MONT-a. Administrativno uputstvo će obuhvatiti tačke kao što su:

- a) Broj učenika i pohađača;
- b) Programi stručnog obrazovanja i osposobljavanja, koji će se realizirati;
- c) Resursi (prostor, oprema, pomoćni nastavni materijal, nastavnici i ostalo osoblje, itd.);
- d) Odgovornosti bezbednosti i zdravstva, obuhvatajući bezbednost učenika i onima koji se osposobljavaju, koji realiziraju deo obrazovanja i osposobljavanja van školskih objekata institucija stručnog obrazovanja i osposobljavanja;
- e) Finansijska sposobnost plaćanja.

5.3. Delatnost stručnog obrazovanja i osposobljavanja, za posebne kategorije ljudi, vode institucije stručnog obrazovanja i osposobljavanja prema posebnim programima usklađeno sa potrebama i mogućnostima grupa (učenika i pohađača) u skladu sa ovim zakonom.

Programi formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja Član 6

6.1. Stručne škole obuhvataju:

- a) dvogodišnje programe stručnog obrazovanja,
- b) trogodišnje programe stručnog obrazovanja,
- c) četvorododišnje programe stručnog obrazovanja,
- d) programe nakon srednjeg školovanja jednog ravnopravnog (ekvivalentnog) standarda koji mogu imati razno trajanje.

6.2. Stručni programi visokih nivoa pružaju se od stručne škole, specijalizovane više tehničke škole ili od privatnih osoba stručnog obrazovanja i osposobljavanja licencirani od MONT-a.

6.3. Vaspitanje i uputstvo za karijeru treba biti integralni deo svih programa pruženi od institucije obrazovanja i stručnog formalnog osposobljavanja.

6.4. Određena odredba 1 d) i 2 biće pokrivena administrativnim uputstvom donetim od MONT-a.

6.5. Zakon dozvoljava osnivanje dualnih formi formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja u kojem se praktično iskustvo i osposobljavanje realizuje u preduzeća, postupajući pod ugovorenim aranžmanima postignutih sa institucijama za obrazovanje i osposobljavanje, odgovornih za program. Uslovi i kriteriji koji vode takve odredbe biće sadržani u administrativnom uputstvu, koje će doneti MONT, uz savete od strane Saveta za SOO.

Proširenje delatnosti Član 7

7.1. Stručna škola se bavi i ostalim delatnostima koje su u funkciji formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja (dalje: proširenje delatnosti), pod uslovom da se učenici angažuju u toku praktične nastave.

7.2. Proširenje delatnosti stručne škole jeste i pružanje stručnih usluga, proizvodnja, prodaja i ostale delatnosti sa kojima se napreduje ili doprinosi kvalitetu formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja. Proširenje delatnosti stručne škole podleže zakonima o dotičnim delatnostima kao i Zakonu o konkurenciji.

7.3. Uslovi i kriteriji za proširenje delatnosti (plan prihoda, izvori za delovanje, angažovanje učenika i zaposlene, način raspolaganja i plan iskorišćenja realizovanih sredstva, u skladu sa odredbama koje regulišu budžetski sistem), uređuju se administrativnim uputstvom.

Nivoi obrazovanja Član 8

8.1. Nivoi obrazovanja na Kosovu su definirani po međunarodnom standardu za kvalifikacije (ISCED) u skladu sa zakonima na snazi.

8.2. Nivoi kvalifikacija se određuju Zakonom o kvalifikacijama i Nacionalnim okvirom kvalifikacija.

Dokumenti Član 9

9.1. Certifikovanje dostignuća učenika u sklopu sistema formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja reguliše se Nacionalnim okvirom za kvalifikacije i Zakonom o kvalifikacijama.

9.2. Učenici nakon završetka formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja za odgovarajuće nivoe dobijaju svedočanstva, certifikate i diplome u skladu sa Nacionalnim okvirom za kvalifikacije i Zakonom o kvalifikacijama.

Evidencija institucije stručnog obrazovanja i osposobljavanja Član 10

10.1. MONT vodi registar institucija stručnog obrazovanja i osposobljavanja.

10.2. Stručne škole su dužne da se upisuju u ovaj registar.

III POGLAVLJE

Nastavni plan i standardi Član 11

11.1. MONT donosi i usvaja nastavni plan o formalnom stručnom obrazovanju i osposobljavanju, u skladu sa određenim profesionalnim standardima o dotičnom profilu.

11.2. Nomenklatura profesija, koja se upotrebljava od MONT-a kao osnova za identifikaciju profila na kojima će se osnivati standardi i plan-programi za sistem stručnog obrazovanja je Klasifikovanje profesija na Kosovu, održana od strane Ministarstva za rad i socijalno staranje (MRSS) u saradnji sa Kancelarijom za statistiku Kosova. Ministarstvo rada vrši potrebnu analizu tržišnih potreba i zahteva od MONT-a ispunjavanje potreba za obrazovanje i stručno osposobljavanje.

11.3. Nastavni program se sastoji od:

- a) opšteg dela (teorijskog)
- b) stručnog dela (teorijskog)
- c) dela praktične nastave i stručnih vežbi

11.4. Delovi plan-programa koji su u vezi sa stručnom teorijom, praktičnom nastavom i stručnom praksom (podtačka 11.3 / b i c) određeni su od strane MONT-a po sugestiji Saveta za stručno obrazovanje i osposobljavanje Kosova, koji će ponovo pregledati listu profila na kojima se baziraju kurikulumi i stručni sastav takvih kurikuluma, na godišnjoj osnovi.

11.5. Izabrani stručni nastavni planovi obuhvatiće prikladne profesije za pripremu programa za osobe sa posebnim potrebama.

Stručni standardi

Član 12

12.1. Nastavni plan za programe stručnog obrazovanja baziraju se na stručnim standardima određenim za određene profile i uzimajući u vidu predloge od strane Saveta za stručno obrazovanje i osposobljavanje i osnovajući se na informaciju o tržištu rada, koja je na raspolaganju.

12.2. Vrednovanje dostignuća učenika bazira se na standardima za relevantni profil.

12.3. Standardi se razvijaju preko procesa saradnje, koji obuhvata MONT, MRSS i ostala relevantna ministarstva i ostale socijalni partneri.

IV. POGLAVLJE OSTALI ORGANI I STRUČNA TELA

Savet za stručno obrazovanje i osposobljavanje Kosova

Član 13

13.1. U saradnji sa ostalim institucijama Privremene samouprave i Socijalnim partnerima, MONT će osnovati Savet za stručno obrazovanje i osposobljavanje (u daljem tekstu: SSOO) tako da rukovodi kursem razvoja i da savetuje MONT-a o pitanjima u vezi sa kvalitetom i promovisanjem stručnog obrazovanja i osposobljavanja na Kosovu.

13.2. SSOO je javni organ pod nadzorom MONT-a i njihova pravila rada biće određena od strane MONT-a u konsultaciji sa PIS i Socijalnim partnerima. Finansijska sredstva za rad SSOO-a biće obezbeđene od strane Kosovskog budžeta, odvojen za MONT.

13.3. Administrativne poslove za upotrebe SSOO-a vrši MONT.

13.4. SSOO može da osniva stručne organe privremene ili stalne i radne grupe za posebne aktivnosti, koji može obuhvatiti nastavnike, predstavnike socijalnih partnera i organizacija ostalih nosioca, stručnjake sektora i ostale kao i stručne naučnike u skladu sa donetim pravilima za rad ovog saveta.

13.5. Sa ciljem da ispuni svoje funkcije, SSOO u saradnji sa MONT-om ili organima, institucijama ili prikladnim stručnim udruženjima, formira radne grupe ili stručne komisije. Ovo može da obuhvati posebne grupe osnovane za izveštavanje potreba posebnih sektora ili određenim radnim delatnostima.

13.6. SSOO donosi pravilnike za administriranje svog rada.

Sastav Saveta stručnog obrazovanja i osposobljavanja Član 14

14.1. SSOO je sastavljen od 15. članova uključujući i predsednika. SSOO čine predstavnici Vlade (uključujući Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju Ministarstvo za rad i socijalno staranje uz konsultacije sa ostalim ministarstvima) i socijalnim partnerima.

14.2. Članovi SSOO-a biće imenovani od strane MONT-a u konsultaciji sa PIS i trostranim komitetima sa dvogodišnjim mandatom i na kraju ovog roka potrebno je ponovo imenovanje i zamena.

Aktivnosti Saveta za stručno obrazovanje i osposobljavanje Član 15

15.1. SSOO savetuje MONT i Vladu Kosova u opštoj orijentaciji za politiku stručnog obrazovanja i osposobljavanju na Kosovu.

15.2. SSOO pregledaće ponovo pitanje razvoja stručnog obrazovanja i osposobljavanja, daće savete, predloge i preporuke MONT-a, obuhvatajući predloge za zakone i ostale službene dokumente u vezi sa stručnim obrazovanjem. Isto tako, obezbediće jedan sveobuhvatni forum za usklađivanje politika i pristupa duž celog sistema stručnog obrazovanja i osposobljavanja, preko angažovanja socijalnih partnera i ostalih nosioca pod interesom.

15.3. SSOO će pružiti poseban savet i preporučiće profile za odobrenje na kojima se baziraju programi formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja, standardi za svaki profil, stručni sadržaj plan-programa za ove profile i stručne kvalifikacije koje treba da se obuhvate unutar okvira kvalifikacije. Isto tako može da preporučuje školske udžbenike i ostale nastavne materijale za korišćenje u ovakvim programima.

15.4. SSOO vrši i ostale aktivnosti koje su kompatibilne sa odredbama ovog zakona.

Socijalni partneri Član 16

Da bi postojala jedna dobra saradnja sa namerom da bi realizovao zajedničke interese društva na planiranju sistema obrazovanja i osposobljavanja, na stvaranju veza između institucija obrazovanja i privrede, MONT povezuje memorandume razumevanja sa socijalnim partnerima.

V POGLAVLJE RAZVIJANJE STRUČNOG OBRAZOVANJA

Jedinica za istraživanje razvoja stručnog obrazovanja Član 17

Da bi pomagao razvoj stručnog obrazovanja i osposobljavanja, pripremu analitičkih materijala, dokumentata, predloga za stručno obrazovanje, tehničko i umetničko, MONT osniva jedinicu za istraživanje i razvijanje stručnog obrazovanja (u daljem tekstu u sažetom tekstu kao jedinica IR).

VI POGLAVLJE
ORGANIZIRANJE PROGRAMA STRUČNOG OBRAZOVANJA
I OSPOSOBLJAVANJA

Organizovanje i planiranje procesa obrazovanja

Član 18

18.1. Proces obrazovanja u stručnom obrazovanju i osposobljavanju obuhvata:

- a) teorijsku opštu i stručnu nastavu;
- b) praktičnu nastavu (n.p. u laboratoriji, praktične aktivnosti preduzete u školskim radionicama ili u preduzećima);
- c) izborni predmeti;
- d) stručne ekskurzije i ostale aktivnosti;
- e) ispiti;
- f) vrednovanje / ocenjivanje i monitoriranje progressa učenika i pohađača.

18.2. Rad stručne škole odvija se na osnovu godišnjeg plana rada koje je u skladu sa zakonima na snazi.

VII POGLAVLJE
OSOBLJE

Savet škole

Član 19

19.1. Institucije stručnog obrazovanja u skladu sa ovim Zakonom imaju Savet. Savet je najviši organ strukture menadžmenta ISOO. Njegovo funkcionisanje je povezano celokupnim funkcionisanjem institucije, uključivši i godišnji plan, finansiranje, disciplinska pravila, i delatnosti van plan programa, daje svoje predloge opštini i MONT-u o svim pitanjima u vezi institucije ili stručnog obrazovanja i osposobljavanja.

19.2. Osnivački sastanak Saveta saziva direktor škole, ostale sastanke saziva predsednik Saveta:

- a. Predsednik Saveta bira se od strane Saveta;
- b. Mandat članova Saveta je 2 godine sa mogućnošću ponovnog izbora.

19.3. U skladu sa potrebom za planiranje formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja, treba imati u vidu zapošljavanje i potrebe tržište rada, institucija stručnog obrazovanja pruža mogućnost da jedna trećina članova Saveta dodju iz privrede tržišta.

19.4. Savet ima pravo da primi ostale predstavnike bez prava glasa, obezbeđujući da sve relevantne interese lokalne zajednice budu predstavljene.

19.5. Sve ostale odredbe Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju na Kosovu u vezi sa Savetom škole su sprovodljive i ovim zakonom.

Direktor
Član 20

20.1. Direktor jedne institucije koji pruža programe stručnog obrazovanja, treba da ima najmanje tri godine iskustva kao nastavnik ili administrator u stručnoj školi ili u nekom drugom delu administracije obrazovanja.

20.2. Stručna škola može imati zamenika direktora ako organizuje obrazovanje i osposobljavanje za više od dva nivoa učenika i pohađača, koji mogu obuhvatiti i osobe sa posebnim potrebama.

Nastavno osoblje
Član 21

Programi formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja sprovode:

- a) nastavnici opštih i stručnih predmeta;
- b) nastavnici stručnih predmeta,
- c) nastavnici praktične nastave;
- d) instruktori praktičnih vežbi i
- e) stručni saradnici.

Član 22

22.1. Nastavno osoblje unutar institucije koja pruža programe formalnog stručnog obrazovanja mora da raspolaze sa adekvatnim stručnim kvalifikacijama.

22.2. Časovi rada za zaposlene osobe u institucijama koje pružaju programe za formalno stručno obrazovanje i osposobljavanje biće regulisani. od strane MONT-a.

Programi
Član 23

Programi pedagoško-andragoškog obrazovanja za direktore, zamenika direktora i nastavno osoblje u institucijama koje pružaju programe formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja doneće MONT imajući u vidu savete od SSOO-a.

VIII POGLAVLJE
UČENICI

Uslovi upisa u programima formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja

Član 24

24.1. Upis u programima formalnog stručnog obrazovanja je otvoren za osobe koje ispunjavaju predviđene uslove ovim Zakonom.

24.2. Programi višesrednjeg stručnog obrazovanja su otvoreni za osobe koje su završile obavezno obrazovanje i nisu starije od 17 godina.

24.3. Izuzetno, osobe do 24 godina starosti mogu se upisati u programima višesrednjeg stručnog obrazovanja odobrenjem saveta nastavnika škole u skladu sa odredbama MONT-a, koje regulišu uslove i kriterije za upis učenika i pohađača srednjih stručnih škola.

24.4. Kurseve stručnog obrazovanja nakon srednjeg obrazovanja mogu upisati osobe koje su uspešno završile kurseve višesrednjeg obrazovanja, koje mogu biti ili stručno obrazovanje ili gimnazija, u skladu sa posebnim zahtevima za prijem u program o kome je reč.

24.5. Detaljni uslovi koji upravljaju upisom za sve programe formalnog stručnog obrazovanja regulišu se administrativnim uputstvom kojeg će doneti MONT.

Upis stranih državljana Član 25

Strani državljanin ili osoba bez državljanstva može se upisati u školi uzimanjem odobrenja od MONT-a.

Konkurs Član 26

26.1. Upis učenika u školama se vrši prema objavljenom konkursu od strane MONT-a. Konkurs treba da se objavi najmanje mesec dana pre početka školske godine.

26.2. Za upis pohađača (odraslih) škola može objavljivati konkurs za slobodna mesta nakon određenog roka po gorenavedenom stavu 26.1.

IX. POGLAVLJE VREDNOVANJE I OCENIVANJE DOSTIGNUĆA UČENIKA

Vrednovanje učenika Neni 27

27.1. Vrednovanje i ocenivanje znanja i veštine odrediće uspeh učenika za ispunjavanje zahteva programa stručnog obrazovanja. Vrednovanje će se zasnovati na objavljenim standardima za dotični profil.

27.2. Vrednovanje i ocenivanje znanja obuhvata određene predmete, odnosno delove ostalih nastavnih programa i vrši se u pismenoj i u usmenoj formi, preko ispita, vežbama, seminarskim radovima, prezentacijama, završavanjem nekog proizvoda u vezi sa profesijom i preko ostalih adekvatnih metoda.

27.3. Praktični deo završnog ispita za učenike u privredi i za ispit zanatstva vrši se u skladu sa ovim zakonom i posebnim odredbama.

27.4. Nastavnik je dužan da informiše učenika u vezi postignutih rezultata u vrednovanju.

27.5. Kada je moguće, vrednovanje treba da uzme u obzir i posebne okolnosti učenika, n.p. osobe sa posebnim potrebama.

27.6. MONT donosi Administrativno uputstvo za polaganje zadnjeg ispita i sastav ispitne komisije, koji zavisi od prethodnog odobrenja SSOO-a. Praktični deo zadnjeg ispita za učenike u privredi i ispit u zanatstvo (profesiji) realiziraće se prema ovom zakonu kao i sa posebnim odredbama.

27.7. Administrativnim uputstvom, MONT će regulisati jedan nezavisan sistem za žalbe za one koji misle da svoja dostignuća nisu pravo vrednovali ili su bili predmet diskriminacije. Ovo regulisanje će biti primenjeno kod svih izvršenih vrednovanja (n.p. kraj godine / nivoa ili na završetku ispita zanatstva ili programa srednjeg stručnog obrazovanja i višeg stručnog obrazovanja).

27.8. Ako učenik ili pohađač nije zadovoljan procesom verifikovanja i vrednovanja ima pravo žalbe. Procedura u vezi žalbe biće regulisana Administrativnim uputstvom donetim od strane MONT-a.

27.9. Forma organizovanja i zahtevi ispita biće regulisani od strane MONT-a Administrativnim uputstvom uz predhodno mišljenje SSOO-a.

Pravila ponašanja učenika

Član 28

28.1. Pravila ponašanja učenika određuju se kodeksom ponašanja.

28.2. Pravila kodeksa ponašanja za učenike donosi MONT Administrativnim uputstvom.

28.3. U slučaju nepoštovanja kodeksa ponašanja preuzimanju se disciplinske mere.

X POGLAVLJE

Evaulacija sistema

Član 29

29.1. Evaulacija sistema stručnog obrazovanja može biti zahtevom:

- a) Vlade ili MONT-a;
- b) SSOO-a;
- c) Zajedničkom zahtevom najmanje dva socijalna partnera.

29.2. Proces evaulacije obuhvata izbor procenitelja koji treba da obezbedi nezavisnost od političkog ili institucionalnog uticaja. Pravila rada za jednu takvu evaluaciju treba da se reše jednim zajedničkim dogovorom između MONT-a i SSOO-a, dok izveštaj i preporuka trebaju biti predmet jedne javne diskusije.

XI POGLAVLJE FINANSIRANJE STRUČNOG OBRAZOVANJA

Izvori finansiranja Član 30

- 30.1. Programi formalnog stručnog obrazovanja i osposobljavanja, finansiraju se iz sredstva Konsolidovanog budžeta Kosova kao i ostalih sredstava.
- 30.2. Prilikom određivanja budžeta za institucije stručnog obrazovanja i osposobljavanja uzimaju se u obzir posebni zahtevi programa obrazovanja i stručnog osposobljavanja u vezi opremanja materijalima i ostalim troškovima za praktično osposobljavanje. Srednje stručne škole moraju imati svoj budžetski kod zbog posebnih specifika koje imaju.
- 30.3. Javne institucije stručnog obrazovanja i osposobljavanja mogu obezbediti dodatna sredstva iz programskih aktivnosti, nabavke i održavanja opreme kao i preko donacije, poklonima, testamentima i ostalim zakonskim dozvoljenim izvorima.
- 30.4. Javne institucije stručnog obrazovanja, koje realizuju kurseve van onih koji su finansirani mogu da predstavljaju obavezu plaćanja za ove kurseve u skladu sa uslovima koja reguliše MONT.
- 30.5. Programi stručnog obrazovanja i osposobljavanja moraju da stvaraju mehanizme finansiranja koji se razlikuju od MONT-a u saradnji sa SSOO.

XII POGLAVLJE PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 31

- 31.1. Odredbe Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju kao i Zakona za obrazovanje odraslih su primenljive u formalnom stručnom obrazovanju i osposobljavanju, ako ovim zakonom nije drugačije predviđeno.
- 31.2. Odredbe Zakona o univerzitetskom obrazovanju su primenljive u višim školama stručnog obrazovanja, ako ovim zakonom nije drukčije predviđeno

Član 32

- 32.1. Podzakonski akti iz ovog Zakona donose se najdalje u roku od šest meseci do godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.
- 32.2. Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe sve odredbe koje su do sada regulisale ovu delatnost.

Stupanje na snagu Član 33

Ovaj zakon stupa na snagu nakon usvajanja od strane Skupštine Kosova i proglašenja od od strane Specijalnog Predstavnik Generalnog Sekretara.

Zakon Br. 02/L-42
23. februar 2006.

Predsednik Skupštine Kosova,

akademik Nexhat Daci